

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) แบบการศึกษาสหสัมพันธ์ (Correlational study) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ ปัจจัยพื้นฐานบางประการกับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ติดเชื้อเอชไอวี ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

3.1 ลักษณะประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี ที่มารับบริการที่แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลศรีนครินทร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยมีคุณสมบัติดังนี้

1. ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่า ติดเชื้อเอชไอวี
2. สามารถติดต่อสื่อสารได้
3. ยินดีเข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี ที่มารับบริการที่คลินิกโรคติดเชื้อ ห้องตรวจอายุรศาสตร์ โรงพยาบาลศรีนครินทร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลาในการศึกษา ทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถสุ่มตัวอย่างได้ จึงทำการศึกษาทุกรายตามคุณสมบัติที่กำหนด โดยมีขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 136 ราย ซึ่งคำนวณได้จากสูตรของยามานะ (Yamane, 1967) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีในปี พ.ศ. 2537 จำนวน 207 ราย

e = ขนาดของความคลาดเคลื่อนสูงสุดที่ผู้วิจัยยอมรับได้ กำหนด $e = 0.05$

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ สมรส ลักษณะครอบครัว รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน ระยะของโรค และระยะเวลาตั้งแต่รับรู้ว่าติดเชื้อจนถึงปัจจุบัน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการรับรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยศึกษาจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการรับรู้ในเรื่องลักษณะและความรุนแรงของโรค อาการของโรค การแพร่กระจายและการป้องกันโรค รวมทั้งวิธีการปฏิบัติตนสำหรับผู้ติดเชื้อเอชไอวี มีจำนวน 41 ข้อ ลักษณะของแบบสัมภาษณ์เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 4 ระดับ ได้แก่

เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง ผู้ตอบมีความรู้สึกหรือมีความคิดเห็นตรงกับข้อความนั้นมากที่สุด

เห็นด้วย หมายถึง ผู้ตอบมีความรู้สึกหรือมีความคิดเห็นตรงกับข้อความนั้น

ไม่เห็นด้วย หมายถึง ผู้ตอบมีความรู้สึกหรือมีความคิดเห็นไม่ตรงกับข้อความนั้น

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง ผู้ตอบมีความรู้สึก หรือมีความคิดเห็นไม่ตรงกับข้อความนั้นมากที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนน แบบสัมภาษณ์การรับรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ ประกอบด้วยข้อความที่มีลักษณะทางด้านบวก และทางด้านลบ การให้คะแนนจึงขึ้นอยู่กับลักษณะข้อความคือ

ข้อความด้านบวก

เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้ 4 คะแนน

เห็นด้วย ให้ 3 คะแนน

ไม่เห็นด้วย ให้ 2 คะแนน

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้ 1 คะแนน

ข้อความด้านลบ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้ 1 คะแนน

เห็นด้วย ให้ 2 คะแนน

ไม่เห็นด้วย ให้ 3 คะแนน

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้ 4 คะแนน

ส่วนที่ 8 ข้อมูลพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ติดเชื้อเอชไอวี ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามแนวคิดทฤษฎีการดูแลตนเองของโอเร็ม โดยศึกษาจากตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และประสบการณ์ที่พบจากผู้ป่วย ประกอบด้วย การดูแลตนเอง 3 ด้าน คือ การดูแลตนเองโดยทั่วไป การดูแลตนเองตามระยะพัฒนาการ และการดูแลตนเองตามภาวะเบี่ยงเบนทางสุขภาพ มีจำนวน 30 ข้อ ลักษณะของแบบสัมภาษณ์เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 4 ระดับ ได้แก่

เป็นประจำ หมายถึง กิจกรรมนั้นได้กระทำสม่ำเสมอทุกวัน

บ่อยครั้ง หมายถึง กิจกรรมนั้นได้กระทำเป็นส่วนใหญ่

นาน ๆ ครั้ง หมายถึง กิจกรรมนั้นได้กระทำเป็นบางครั้ง

ไม่เคยทำ หมายถึง ไม่เคยทำกิจกรรมนั้นเลย

เกณฑ์การให้คะแนน แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการดูแลตนเอง ประกอบด้วยข้อความที่มีลักษณะทางด้านบวก และทางด้านลบ การให้คะแนนจึงขึ้นอยู่กับลักษณะข้อความ คือ

ข้อความด้านบวก

เป็นประจำ ให้ 4 คะแนน

บ่อยครั้ง ให้ 3 คะแนน

นาน ๆ ครั้ง ให้ 2 คะแนน

ไม่เคยทำ ให้ 1 คะแนน

ข้อความด้านลบ

เป็นประจำ ให้ 1 คะแนน

บ่อยครั้ง ให้ 2 คะแนน

นาน ๆ ครั้ง ให้ 3 คะแนน

ไม่เคยทำ ให้ 4 คะแนน

3.3 การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 การหาความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือ (Content validity)

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปหาความตรงตามเนื้อหา โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ซึ่งประกอบด้วย

จิตแพทย์ 1 ท่าน

แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคเอดส์ 1 ท่าน

พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านโรคเอดส์	1 ท่าน
อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านโรคเอดส์	1 ท่าน
อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลตนเอง	2 ท่าน
พยาบาลผู้มีประสบการณ์ทำงานกับผู้ป่วยเอดส์	1 ท่าน

หลังจากนั้นนำเครื่องมือไปปรับปรุงแก้ไขให้มีความชัดเจนด้านเนื้อหา และความเหมาะสมของภาษาตามความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

3.3.2 การหาความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการหาความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเช่นเดียวกับประชากรที่ศึกษาที่คลินิกโรคติดเชื้อ ห้างตรวจอายุรศาสตร์ แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลขอนแก่น จำนวน 30 ราย แล้วนำผลที่ได้ไปหาความเที่ยง โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ตามสูตรในภาคผนวก ค (Polit and Hungler, 1995) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบวัดการรับรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์เท่ากับ 0.97 และของแบบวัดพฤติกรรมการดูแลตนเองเท่ากับ 0.71

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 ทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น ขออนุมัติต่อผู้อำนวยการ โรงพยาบาลศรีนครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อขอความร่วมมือในการดำเนินการ

3.4.2 พบหัวหน้าห้องตรวจผู้ป่วยนอก แผนกอายุรศาสตร์ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ และรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.3 เลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จากคลินิกโรคติดเชื้อ ตาม วัน เวลา ดังต่อไปนี้

วันอังคาร วันพฤหัสบดี เวลา 13.00-16.00 น.

วันพุธ วันศุกร์ เวลา 9.00-12.00 น.

3.4.4 แนะนำตัวเอง และขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างพร้อมทั้งอธิบาย วัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย รวมทั้งบอกสิทธิของผู้ป่วยที่จะยกเลิกการเป็นตัวอย่างเมื่อไรก็ได้ ถ้าไม่ประสงค์จะให้สัมภาษณ์

3.4.5 สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างตามแบบสัมภาษณ์ โดยเริ่มจากข้อมูลทั่วไป ข้อมูลการรับรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ และพฤติกรรมการดูแลตนเอง ตามลำดับ

3.4.6 ตรวจสอบความความครบถ้วนของคำตอบ

3.4.7 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ ให้คะแนนตามที่กำหนดไว้ แล้วนำคะแนนมาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรม SPSS for WINDOWS ดังนี้

3.5.1 แจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าพิสัย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

3.5.2 หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการรับรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์และของคะแนนพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ติดเชื้อเอชไอวี

3.5.3 หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ระหว่างคะแนนการรับรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์กับคะแนนพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ติดเชื้อเอชไอวี และทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้ โดยทดสอบค่าที (t-test)

3.5.4 หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) ระหว่างอายุ ระยะเวลาตั้งแต่รับรู้ว่าติดเชื้อจนถึงปัจจุบัน รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน กับพฤติกรรมการดูแลตนเอง แล้วทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้ โดยทดสอบค่าที (t-test)

3.5.5 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง อาชีพ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ลักษณะครอบครัว และระยะของโรคกับพฤติกรรมการดูแลตนเองด้วยสถิติไคสแควร์ (Chi-Square Test) (ตามสูตรในภาคผนวก ค)